

การเลือกตั้งกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของท้องถิ่นในทศวรรษที่ 21

Electoral and local political movements in 21st century

วิศิษฐกุล สิริปญโญ, Wisitthakul Siripanyo ¹

E-mail: chai_sudaruk@hotmail.com

Received: April 24, 2021 Revised: August 30, 2021

Accepted: September 28, 2021

บทคัดย่อ

ในบทความเรื่องการเมืองเลือกตั้งกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของท้องถิ่นในทศวรรษที่ 21 เป็นเรื่องที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้งและความเคลื่อนไหวทางการเมืองของท้องถิ่น การเมืองท้องถิ่นคือ การเมืองที่ว่าด้วยหลักการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ได้จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อคนในท้องถิ่นของเขาเอง ซึ่งเป็นหลักการกระจายอำนาจที่สำคัญ ที่แสดงถึงว่า คนในพื้นที่จะรับรู้เรื่องปัญหาต่างๆ ที่พวกเขาเผชิญอยู่ได้ดีที่สุดและยิ่งไปกว่านั้นพวกเขามีศักยภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ของตนเองได้ ดังนั้น การเลือกตั้งกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของท้องถิ่นในทศวรรษที่ 21 ว่า กระแสการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นจะมีประชาชนมาเลือกตั้งมากน้อยแค่ไหน พฤติกรรมในการเลือกตั้งของประชาชนเปลี่ยนไปอย่างไร นั่นก็บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นระหว่างนักการเมืองและประชาชน ต่างเรียนรู้วิถีการต่อรองผลประโยชน์ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง นับได้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: (การเมืองเลือกตั้ง), (ความเคลื่อนไหวทางการเมือง), (การเมืองท้องถิ่น)

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย / Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

This article entitled Election and Local Political Movements in 21st century, was intended to learn about the elections and local political movements. The local politics refers to politics of local resource allocation by allowing people who are living in the local area to be a part of available resources sharing to the people of their own locality which is an important decentralization principle, emphasizing that local people will be aware of any problems. And, on top of that, they have the potential to manage their own territory, so elections and local political movements in 21st century indicates how the local people's political awakening urging many people have come to vote? How has the people's election behavior changed? That indicates the local political ties of politicians and people learn how to negotiate their interests through the electoral process. It is a local political movement.

Keywords: (Elections), (political activism), (local politics)



1. บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นระบอบการปกครองที่มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นในท้องที่ต่างๆ เพื่อให้เป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้จะเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ที่จะมีส่วนทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าตนเองนั้นมีส่วนได้เสียกับการบริหารของรัฐที่ดีหรือไม่ดี การให้บริการเกิดประโยชน์หรือความเสียหายต่อตนเองซึ่งจะเป็นการฝึกการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดการฝึกฝนตนเองให้มีบทบาทต่อการปกครองและเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาและแสวงหาแนวทางการแก้ไขที่ถูกต้องมีประสิทธิภาพ หากการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งย่อมจะมีส่วนในการลดภาระของรัฐบาลกลาง²

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแบ่งออกเป็นสองด้าน คือ ด้านการเมืองการปกครองและด้านการบริหารกล่าวคือ ในด้านการเมืองการปกครองนั้น เป็นการป

² สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. **สารนารูเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ชุด1108 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น.** 2562 หน้า 3

พื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยและเรียนรู้การปกครองตนเอง ส่วนด้านการบริหารนั้นเป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่นได้หาทางสนองแก้ปัญหาด้วยตนเองด้วยกลไกการบริหารต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการจัดการ เป็นต้น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นในกรอบของการกระจายอำนาจย่อมจะนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยซึ่งจะเป็นฐานสำคัญของการเมืองระดับชาติโดยรวม ถ้าหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นครอบคลุมทั่วประเทศสามารถทำหน้าที่ได้อย่างสัมฤทธิ์ผลจนเกิดการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตย ย่อมจะช่วยสร้างความเข้าใจและความรู้ให้แก่ประชาชนในระดับรากหญ้า พร้อมทั้งการฝึกทักษะกับผู้ที่เป็นผู้บริหารและผู้ทำงานในสถานิติบัญญัติของท้องถิ่น หมายความว่า ความรู้ทางการเมือง ทักษะทางการเมือง และประสบการณ์ในการทำงานภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมจะหลอมกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ และนี่คือตัวแปรที่สำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปกครองตนเองและยังเป็นการสร้างความเป็นประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนผ่านเรียนรู้โดยการฝึกการลงมือกระทำด้วยตัวเอง³

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่ประชาชนได้ใช้สิทธิของตนเองลงคะแนนเลือกตัวแทนเพื่อไปทำหน้าที่แทนตนในการปกครองทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ดังนั้นคุณสมบัติของผู้ที่จะใช้สิทธิเลือกตัวแทนได้นั้นจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นพลเมืองของประเทศ หรือของชุมชนท้องถิ่นนั้นนอกจากนั้นแล้วการกำหนดคุณสมบัติอื่น ๆ จะต้องยืดหยุ่นและมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถของบุคคล โดยการกำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องไม่ถูกจำกัดภายใต้ความแตกต่างใด ๆ ในฐานะพลเมืองของประเทศหรือชุมชนนั้น ๆ⁴

ตามกฎหมายเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นของไทย ไม่ได้กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องสังกัดพรรคการเมือง แต่ที่ผ่านมามักจะเห็นได้ว่ามีบางท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครจะมีการประกาศตัวชัดเจนว่าตนเองสังกัดหรือได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองใด แต่ในท้องถิ่นอื่นๆ ที่ผ่านมายังไม่มีการประกาศตัวชัดเจน แต่ในครั้งนี้จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ในวันที่ 20 ธ.ค.2563 ที่ผ่านมามีผู้สมัครลงเลือกตั้งท้องถิ่นบางพื้นที่เริ่มมีการประกาศตัวชัดเจนมากขึ้น และมีสมาชิกพรรคการเมืองมาช่วยขึ้นเวทีหาเสียงให้ด้วย นั่นก็แสดงถึงพฤติกรรมทางการเมืองที่เลือกตั้งกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองท้องถิ่นที่มี

³ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. สารานุกรมเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ชุด 2 ความรู้เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและวัฒนธรรมทางการเมือง. 2562 หน้า 6.

⁴ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. สารานุกรมเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ชุด 4 ความรู้เกี่ยวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง และกระบวนการลงคะแนนเลือกตั้ง. 2562 หน้า 2.

วิวัฒนาการของการเลือกตั้งท้องถิ่นของไทย จากที่กล่าวมาในเบื้องต้นนั้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะนำเสนอถึงการเลือกตั้งกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของท้องถิ่นในทศวรรษที่ 21 เป็นอย่างไร และตอบโต้หรือไม่กับการปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน

2. การเลือกตั้งท้องถิ่น

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 252 ได้บัญญัติไว้เกี่ยวกับที่มาของสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้ง หรือให้มาจากการเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือการนิยมนัดประชุมของสภาท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้

ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยประกอบกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 จากความสำคัญในรัฐธรรมนูญเรื่องของการเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่มาดำรงตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ทั้งในด้านบริหารหรือนิติบัญญัติ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จะต้องเป็นประชาชนในท้องถิ่นและต้องได้รับความเห็นชอบโดยผ่านการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น

การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย มี 2 รูปแบบแต่ละรูปแบบ แยกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ (1) รูปแบบทั่วไป ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (2) รูปแบบพิเศษ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา ในบทความนี้จะขอเสนอเฉพาะการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปเท่านั้น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด⁵

องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีจังหวัดละ 1 แห่ง มีเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งจังหวัด โครงสร้างการบริหารประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นฝ่ายบริหารและสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีหน้าที่และอำนาจดำเนินการ ภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด เช่น

1. ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย
2. จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

⁵ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. คู่มือประชาชน : เลือกตั้ง อบจ. 2562 หน้า 2-8

4. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

5. จัดการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา รวมทั้งการจัดการหรือสนับสนุนการดูแลและพัฒนาเด็กเล็ก

6. ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนในการดูแลการจราจรและการรักษาความสงบเรียบร้อย ฯลฯ

โดยผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติราชการของ อบจ. ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ และระเบียบข้อบังคับของทางราชการ และให้นายก อบจ. และ ส.อบจ. มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยมีที่มา ดังนี้

1. นายก อบจ. ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง

2. ส.อบจ. ใช้เขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้ง

ในกรณี ที่อำเภอใดมีสมาชิกเกิน 1 คน ให้แบ่งเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้ง เท่ากับจำนวน ส.อบจ. ที่จะพึงมีในอำเภอนั้น และมีสมาชิกเขตเลือกตั้งละ 1 คน นายก อบจ. มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ ในกรณีดำรงตำแหน่งไม่ครบ 4 ปีให้ถือว่าเป็น 1 วาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่ง 2 วาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลา 4 ปีนับแต่วันพ้นตำแหน่ง ส่วนวาระการดำรงตำแหน่งของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) มีกำหนดคราวละ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

1.2 เทศบาล⁶

เทศบาล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตชุมชนเมือง โดยเมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาลให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเทศบาลแบ่งเป็น 3 ประเภท ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรและรายได้ของเทศบาล ดังนี้

1. เทศบาลตำบล (ทต.) ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด เช่น เทศบาลตำบลลำไยเหนือ เทศบาลตำบลท่าแซะ เป็นต้น

2. เทศบาลเมือง (ทม.) ได้แก่ ท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นที่มีประชากรเกิน 10,000 คน มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง เช่น ทม.สระแก้ว เทศบาลเมืองศรีสะเกษ เทศบาลเมือง หัวหิน เป็นต้น

⁶ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. คู่มือประชาชน : เลือกตั้งเทศบาล. 2562 หน้า 3-6

3. เทศบาลนคร (ทน.) ได้แก่ ท้องถิ่นที่มีประชากรเกิน 50,000 คน มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร เช่น ทน.อุดรธานี ทน.หาดใหญ่ เป็นต้น

ปัจจุบัน (ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561) มีเทศบาลจำนวน 2,442 แห่ง แบ่งเป็น เทศบาลตำบล 2,233 แห่ง เทศบาลเมือง 179 แห่ง และ เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลมีหน้าที่ต้องทำในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เช่น การจัดทำบริการสาธารณะต่างๆ การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การดูแลการจราจร การจัดการ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ศาสนา และการฝึกอบรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งการจัดการเพื่อสนับสนุนเพื่อพัฒนาเด็กเล็ก การบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ฯลฯ ทั้งนี้ขึ้นกับประเภทของเทศบาล

นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล มาจากการเลือกตั้ง โดยตรงของประชาชน โดยมีที่มาดังนี้

1. นายกเทศมนตรี ใช้เขตเทศบาลเป็นเขตเลือกตั้ง
2. สมาชิกสภาเทศบาล แบ่งเขตเลือกตั้งตามประเภทของเทศบาล ดังนี้
 - 2.1 เทศบาลตำบล แบ่งเป็น 2 เขตเลือกตั้ง
 - 2.2 เทศบาลเมือง แบ่งเป็น 3 เขตเลือกตั้ง
 - 2.3 เทศบาลนคร แบ่งเป็น 4 เขตเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีได้ 1 คน และลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้ไม่เกิน 6 คน

ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลเทศบาลในจังหวัดนั้น ให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยถูกต้องตามกฎหมาย กฎ และระเบียบของทางราชการ กรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับสมาชิกสภาของสมาชิกสภาเทศบาลหรือเกี่ยวกับความเป็นนายกเทศมนตรีผู้ใดสิ้นสุดลง สำหรับเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล ผู้ว่าราชการจังหวัดจะมอบหมายให้นายอำเภอปฏิบัติการแทนสำหรับเทศบาลที่อยู่ในอำเภอนั้น โดยจะกำหนดเงื่อนไขในการใช้อำนาจหน้าที่ไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้

สภาเทศบาล ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งละ 6 คน ดังนี้

เทศบาลตำบล มีสมาชิกสภา 12 คน

เทศบาลเมือง มีสมาชิกสภา 18 คน

เทศบาลนคร มีสมาชิกสภา 24 คน

นายกเทศมนตรี ดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ ในกรณีดำรงตำแหน่งไม่ครบ 4 ปี ก็ให้ถือว่าเป็น 1 วาระและเมื่อได้ดำรงตำแหน่ง 2 วาระติดต่อกันแล้ว จะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลา 4 ปี นับแต่วันพ้นตำแหน่ง สมาชิกสภาเทศบาล อายุของสมาชิกสภาเทศบาล มีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

หน้าที่และอำนาจนายกเทศมนตรี กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเทศบัญญัติ นโยบาย และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายบัญญัติโดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาลรองจากนายกเทศมนตรี และรับผิดชอบดูแลราชการประจำของเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบาย และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล⁷

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นอย่างมาก มีขนาดเล็กและอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ชนบท ซึ่งจัดตั้งโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย เพื่อดูแลและจัดทำบริการสาธารณะแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล ในปัจจุบันมี องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5,332 แห่ง (31 ธ.ค. 2561) องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่เกี่ยวกับ การจัดระบบบริการสาธารณะต่างๆ ในเขตพื้นที่ตำบล เช่น การสาธารณสุข โภค การสาธารณสุข การคุ้มครอง และบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การส่งเสริม และพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชนคนพิการ ฯลฯ

การได้มาซึ่งนายก อบต. และ ส.อบต. นายก อบต. และ ส.อบต. มาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยมีที่มา ดังนี้

1. นายก อบต. ใช้เขตตำบลเป็นเขตเลือกตั้ง
2. ส.อบต. ใช้เขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง เว้นแต่ หมู่บ้านใดมีราษฎรไม่ถึง 25 คน ให้รวมหมู่บ้านนั้นกับหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดต่อกัน และรวมกันแล้วมีราษฎรถึง 25 คน เป็นเขตเลือกตั้งเดียวกัน

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน เขตเลือกตั้ง (หมู่บ้าน) ละ 1 คน หาก อบต. ใดมีเขตเลือกตั้ง (หมู่บ้าน) ไม่ถึง 6 เขตเลือกตั้ง (หมู่บ้าน) ให้สภา อบต. นั้น ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 6 คน โดย

- ถ้ามี 1 เขตเลือกตั้ง ให้มี ส.อบต. 6 คน
- ถ้ามี 2 เขตเลือกตั้ง ให้มี ส.อบต. ได้เขตเลือกตั้งละ 3 คน
- ถ้ามี 3 เขตเลือกตั้ง ให้มี ส.อบต. ได้เขตเลือกตั้งละ 2 คน
- ถ้ามี 4 เขตเลือกตั้ง ให้มี ส.อบต. ได้เขตเลือกตั้งละ 1 คนก่อน แล้วเพิ่มให้เขตเลือกตั้งที่มีจำนวนราษฎรมากที่สุด 2 เขตเลือกตั้งแรก เขตเลือกตั้งละ 1 คน ถ้ามี 5 เขตเลือกตั้ง ให้มี ส.อบต. ได้เขตเลือกตั้งละ 1 คน และเพิ่มให้เขตเลือกตั้งที่มีจำนวนราษฎรมากที่สุดอีก 1 คน

⁷ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. คู่มือประชาชน : เลือกตั้ง อบต. 2562 หน้า 3-6

นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของ อบต. ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของราชการ นายก อบต. มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ ในกรณีดำรงตำแหน่ง ไม่ครบ 4 ปี ก็ให้ถือว่าเป็น 1 วาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่ง 2 วาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลา 4 ปี นับแต่วันพ้นตำแหน่ง ส.อบต. อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้งหน้าที่และอำนาจนายก อบต. กำหนดนโยบายให้ไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการ อบต. ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนา อบต. ข้อบัญญัติ ข้อบังคับของทางราชการ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีปลัด อบต. เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้าง อบต. รองนายก อบต. และรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำ ของ อบต. ให้เป็นไปตามนโยบายและมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามที่นายก อบต. มอบหมาย

ในการเลือกตั้งท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) ประชาชนจะสามารถใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งได้ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ มีสัญชาติไทยแต่ถ้าแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ในวันเลือกตั้ง มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง และคุณสมบัติอื่นตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือบุคคลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้าม มิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

1. เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช
2. อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
3. ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
4. วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
5. มีลักษณะอื่นตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

3. ความเคลื่อนไหวทางการเมือง

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สำคัญของคนชนบทในทศวรรษที่ 2550 เป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจอันส่งผลทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งแห่งที่ของคนในชนบทและได้เปลี่ยนแปลงระบบอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดอย่างลึกซึ้ง แต่ขณะเดียวกันการเคลื่อนไหวของคนในชนบทนี้กลับถูกชนชั้นกลางพิจารณาถึงความเห็นไปในอีกลักษณะหนึ่ง ประกอบกับการศึกษาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม “ชนบท” และการเคลื่อนไหวเข้าสู่ประชาธิปไตยในชนบททุกวันนี้เป็นเรื่องสำคัญของคนในชนบท และ/หรือคนที่ยังมีความสัมพันธ์ลักษณะใดลักษณะหนึ่งกับพื้นที่ชนบทนี้ต่างเป็นส่วนใหญ่ในประเทศ เพราะระบอบประชาธิปไตยจะก้าวหน้าอย่างเข้มแข็งเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่ามีอำนาจต่อรองทางการเมืองของคนในชนบทด้วยเช่นกัน ทั้งโดยผ่านกลไกเชิงสถาบันการเมืองและผ่านการเคลื่อนไหวในลักษณะอื่นๆ ในกรอบของนิติรัฐบนพื้นฐานของความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมการเมืองไทยที่เต็มไปด้วยความหลากหลายซับซ้อน⁸ ด้วยเหตุนี้จึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนและองค์กรต่างๆ เพื่อเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมให้กับสังคมและชุมชน

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนและองค์กรต่างๆ ในทางการเมืองไทยนั้นอาจนับได้ว่าเหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงเดือนตุลาคม 2516 เป็นจุดเริ่มต้นครั้งสำคัญ ในการเตรียมพื้นฐานทางความคิดแก่มวลชนอย่างกว้างขวางยิ่งกว่าครั้งใดในประวัติศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองไทย โดยขบวนการนักศึกษาปัญญาชนได้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและนำพาเอามวลชนจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมในเหตุการณ์⁹ จึงเกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนที่เคลื่อนไหวทางการเมืองจะมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความกดดันหรือโน้มน้าวให้รัฐบาล ผู้กำหนดนโยบาย ผู้มีอำนาจหรืออิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมืองการปกครอง ได้มีความเห็นหรือได้ตัดสินใจรวมถึงการเลือกผู้นำให้ตรงกับความต้องการของประชาชน

Myron Weiner ให้ความหมาย “การมีส่วนร่วมในทางการเมือง” ต้องมีลักษณะดังนี้ (1) การกระทำที่เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจมิใช่เกิดจากการถูกบังคับ (2) การกระทำที่เกิดขึ้น โดยไม่แน่ใจว่าจะต้องประสบความสำเร็จหรือไม่ (3) การกระทำที่จัดขึ้นอย่างมีระบบหรือไม่มีระบบก็ได้ (4) การกระทำที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกันก็ได้ (5) การกระทำที่จะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้ (6) การกระทำที่หวังผลเพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐบาลหรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมือง และ (7) การกระทำที่หวังผลทั้งในเรื่องนโยบายหรือตัวบุคคลของการเมืองระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ได้¹⁰ ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเกิดการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม มีอยู่ 4 ประเภทด้วยกัน¹¹ ดังนี้

1) การเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนสังคมทั้งหมด (transformative movement) เป็นการปรับเปลี่ยนที่มาจากการลุกฮือของประชาชนจำนวนมาก สนับสนุนการใช้ความรุนแรง มีลักษณะเป็นการปฏิวัติ

⁸ อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. ประชาธิปไตยคนไทยไม่เท่ากัน. กรุงเทพฯ: มติชน. 2557 หน้า 67

⁹ สุธี ประวัติไท. บทเสนอว่าด้วยการปฏิวัติยังไม่สิ้น ใน คลื่นแห่งทศวรรษ. รวบรวมและจัดพิมพ์โดยบัณฑิต ธรรมศิริรัตน์. กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดิสัน เพรส โปดิกส์. 2526. หน้า 51

¹⁰ รัชรา ไชยสาร. การเมืองภาคประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เมฆขาว. 2545. หน้า

¹¹ David, Aberle. *The Peyote Religion Among the Navaho*. Chicago: Winthrop. 1966, p.625

2) การเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มุ่งเน้นการก่อตัวใหม่ของสังคมบางส่วนในสังคม (reformative movement) เป็นการเคลื่อนไหวที่มุ่งเน้นความเปลี่ยนแปลงในแบบแผนที่ดีดำรงอยู่ในสังคมบางประการ โดยเฉพาะความยุติธรรมและความเสมอภาค เป็นต้น

3) การเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ทำให้ประชาชนปลดปล่อยจากพันธนาการในสังคม (redemptive movement) เป็นการเคลื่อนไหวที่อ้างอิงอยู่กับหลักศาสนา ความเชื่อ ผู้นำที่มีปณิธานต้องการให้หลุดพ้นจากสังคมที่เป็นอยู่เป็นต้น

4) การเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มุ่งเน้นทางเลือก (alternative movement) มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางประการของบุคคลเป็นสำคัญ

ดังนั้น ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นมีรูปแบบใหม่ คือขบวนการเรียกร้องของชนจำนวนมากหนึ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่ตนเองปรารถนาเป็นการกระทำรวมหมู่ที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันทางสังคม โดยผู้เข้าร่วมจะถูกกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกและการตื่นตัวเรื่องนั้นๆ ซึ่งมีลักษณะของการผลักดันและเรียกร้อง ในรูปแบบของการเคลื่อนไหวต่อต้าน การแสดงลักษณะ การปลุกจิตสำนึก โดยมีอุดมการณ์ร่วมกันว่าการเคลื่อนไหวดังกล่าวจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมในทางที่ตนปรารถนา และในกระบวนการเคลื่อนไหวนั้นอาจส่งผลต่อระบบค่านิยมและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสังคมต่าง ๆ หรือความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐและประชาชน¹²

4. การเลือกตั้งกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของท้องถิ่น

การเลือกตั้งท้องถิ่น (Local Elections) นับว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของกระบวนการปกครองตามหลักประชาธิปไตย (Democracy) กล่าวคือเป็นการสร้างและเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายใต้การยอมรับของสังคมทั่วไป หากกล่าวถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นับว่า มีนักวิชาการไทยที่ศึกษาในด้านนี้น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับการเมืองในระดับชาติอาทิเช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเองก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการปกครองที่ตั้งอยู่บนหลักการที่ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” ถูกใช้โดยตัวแทนของประชาชน ซึ่งตัวแทนของประชาชนนั้นเป็นผู้ที่ได้รับการมอบหมายให้ทำหน้าที่ภายใต้ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงในการใช้อำนาจอธิปไตย¹³ ซึ่งผู้ที่ใช้อำนาจอธิปไตยก็จะเป็นตัวแทนที่ผ่าน

¹² วิทยา ชินบุตร. การเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนสู่การจัดตั้งพรรคการเมือง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม 2559, หน้า 94

¹³ โภดิน พลกุล. (ม.ป.ป.). ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ:สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. หน้า 11-12

การเลือกตั้งจากประชาชน โดยหน้าที่ของประชาชนคือมีแค่บทบาทในการเลือกตั้งผู้นำมาบริหารท้องถิ่นของตนเองแค่นั้นก็จบ แต่ในยุคปัจจุบันการเลือกตั้งท้องถิ่นมีการตื่นตัวและมีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น

การเลือกตั้งท้องถิ่นถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองระดับท้องถิ่น (Local Political Participation) ผ่านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง (Candidates) และพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีแนวนโยบาย (Policy Platform) ที่ตรงกับความต้องการของประชาชน ในแง่หนึ่ง การเลือกตั้งจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการ กำหนดนโยบายสาธารณะเนื่องจากประชาชนสามารถกำหนดทิศทางของนโยบายสาธารณะที่ตนต้องการผ่านการเลือกผู้สมัครและพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีแนวนโยบายสอดคล้องกับตนได้¹⁴ ดังนั้น การเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นถือเป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) อีกทั้ง ยังเป็นการแสดงออกถึงเจตจำนงในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของประชาชน ด้วยการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนของตนเอง เข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตยในท้องถิ่น (Local Democracy) ถือเป็นจุดเริ่มต้นของประชาธิปไตยของชาติอย่างไรก็ดีการเลือกตั้งท้องถิ่นยังเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงสถานะของผู้บริหารท้องถิ่นและยังเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของประชาธิปไตยท้องถิ่น อีกทั้ง การเลือกตั้งท้องถิ่นยังเปรียบเสมือนเวทีในการศึกษาระบบการเมืองในท้องถิ่น เช่นเดียวกับการเมืองในระดับชาติ¹⁵

การเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมา โดยเฉพาะการเลือกตั้งนายก อบจ. และ ส.อบจ. ที่ผ่านมามองเห็นความเคลื่อนไหวทางการเมืองชัดเจนมาก โดยมีบางพื้นที่ของผู้สมัครลงรับเลือกตั้งเป็นคนของพรรคการเมือง ซึ่งในอดีตส่วนมากแล้วเราจะเห็นเฉพาะท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานครเท่านั้น ที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองมาลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร แต่ในปัจจุบันท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เช่น การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ผ่านมาก็มีพรรคการเมืองสนับสนุนชัดเจน และในอนาคต เทศบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) ก็จะเป็นในทำนองเดียวกัน เพราะตามกฎหมายเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นของไทย ไม่ได้กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องสังกัดพรรคการเมือง

¹⁴ สติธร ธนานิธิโชติ และธนพันธ์ไล่ประกอบทรัพย์. ระบบการคัดสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง : ทางเลือกและข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 15(1), 2560 หน้า 6.

¹⁵ สุพัฒน์จิตร์ ลาดับัวขาว. การเลือกตั้งท้องถิ่น: ข้อจำกัดของกระบวนการประชาธิปไตย. วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวิทยาลัยเกริก ปีที่ 36 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2561. หน้า 177

5. บทสรุป

การเลือกตั้งกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของท้องถิ่นในทศวรรษที่ 21 เราจะเห็นการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันยุคทันสมัยอยู่ตลอดเวลา แม้กระทั่งกฎหมายสูงสุดที่เรียกว่า “รัฐธรรมนูญ” ประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ ฉบับปัจจุบันคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุด ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 14 มาตรา 249 ถึงมาตรา 254 แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้เกิดการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองได้ตามหลักประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยผ่านกระบวนการการเลือกตั้ง ทำให้การเมืองท้องถิ่นมีชีวิตชีวามากขึ้น ทำให้คนในท้องถิ่น/ชุมชนได้เห็นความสำคัญของการคัดเลือกผู้นำที่จะมาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้โดยตรง ความเคลื่อนไหวทางการเมืองของท้องถิ่น จะมีสีสันมากยิ่งขึ้นเพราะ การเมืองท้องถิ่นจะไม่ใช่ว่าเฉพาะท้องถิ่นแล้ว เพราะมีนักการเมืองระดับพรรคการเมืองได้ลงมาเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่นด้วย ทำให้ผู้ที่สนใจที่จะลงรับสมัครเป็นผู้บริหารท้องถิ่นจะไม่ใช้เพราะ ท้องถิ่นนี้มีญาติพี่น้องเยอะ นามสกุลนี้เยอะ อะไรทำนองนี้ แต่ต่อไปประชาชนจะตัดสินใจเลือกใครที่จะมาดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น ว่าเขามีนโยบายอะไร มีวิสัยทัศน์อย่างไร ในการที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญรุ่งเรือง แต่ก็มีส่วนที่จะตามมาคือ นักการเมืองท้องถิ่นจะกลายเป็นฐานเสียงและเป็นฝ่ายสนับสนุนกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองในระดับชาติ ซึ่งจากการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งล่าสุดจะเห็นได้ว่าประชาชนให้ความสนใจมากและผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งก็มีหลากหลาย มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ใช้โซเชียลมีเดียในการหาเสียงและให้ความรู้แก่ประชาชน ทำให้การเลือกตั้งและความเคลื่อนไหวทางการเมืองของท้องถิ่นเกิดการแข่งขันเชิงนโยบายและเกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น



เอกสารอ้างอิง

- โกติน พลกุล. (ม.ป.ป.). **ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ:สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- วัชรรา ไชยสาร. (2545). **การเมืองภาคประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เมฆขาว.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). **สาระนำรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ชุด 1108 ความรู้ เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น**.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). **สาระนำรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ชุด 2 ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและวัฒนธรรมทางการเมือง**.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). **สารนํ้ารู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ชุด 4 ความรู้เกี่ยวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง และกระบวนการลงคะแนนเลือกตั้ง.**

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). **คู่มือประชาชน : เลือกตั้ง อบจ.**

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). **คู่มือประชาชน : เลือกตั้งเทศบาล.**

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). **คู่มือประชาชน : เลือกตั้ง อบต.**

สุทธิ ประวัติไท. (2526). **บทเสนอว่าด้วยการปฏิวัติยังไม่สิ้น ใน คลื่นแห่งทศวรรษ. รวบรวมและจัดพิมพ์โดยบัณฑิต ธรรมศิริรัตน์. กรุงเทพมหานคร: เอดิสัน เพรส โฟดักส์.**

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2557). **ประชาธิปไตยคนไทยไม่เท่ากัน. กรุงเทพฯ : มติชน.**

วิทยา ชินบุตร. **การเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนสู่การจัดตั้งพรรคการเมือง.**

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทียร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน-ธันวาคม 2559, หน้า 94

สตีธร ธนานิธิโชติ และธนพันธ์ไล่ประกอบทรัพย์. **ระบบการคัดสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งในนาม**

พรรคการเมือง : ทางเลือกและข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย. วารสาร

สถาบันพระปกเกล้า, 15(1), 2560 หน้า 6.

สุพัฒน์จิตร ลาตบัวขาว. **การเลือกตั้งท้องถิ่น: ข้อจำกัดของกระบวนการประชาธิปไตย. วารสาร**

ร่วมพัฒนาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกริก . ปีที่ 36 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2561. หน้า 177

David, Aberle. **The Peyote Religion Among the Navaho. Chicago: Winthrop. 1966, p.625**

